

e-mail: v.horyn@tneu.edu.ua

Горин В.П., к.е.н., доцент

**ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ У
ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ**

Горин В.П., к.э.н., доцент

**ВЕКТОРЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ
ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТИ КУЛЬТУРЫ**

Goryn V.P., Ph.D., Associate Professor

**WAYS OF IMPROVEMENT AT THE CULTURE SECTOR
FINANCIAL POLICY**

В сучасних умовах загальносвітовою тенденцією у розвитку державних фінансів є активне впровадження ринкових елементів у діяльність публічного сектору. Причина цього криється у неспроможності держави через обмеженість бюджетних ресурсів забезпечити сподівані обсяги та якість суспільних благ. Водночас, подальше нарощування масштабів централізації фінансових ресурсів в державі загрожує поглибленням кризових процесів, оскільки, як застерігає О. Длугопольський «за певних умов надмірне розростання держави загального добробуту може завершитися руйнуванням її економічної основи» [1, с. 261]. Тому впродовж останніх десятиліть методи державного втручання в економічні процеси зазнали модифікації, а масштаби перерозподільчих процесів скорочені за рахунок копіювання державним сектором ринкових підходів. Ідеологом цих трансформацій виступив апологет непрямих методів фінансування соціальної сфери М. Фрідмен, а розроблений ним так званий «ваучерний план» знайшов своє практичне застосування у царині фінансування освіти у провідних країнах світу [2, с. 65].

Погляди щодо застосування принципово нових механізмів фінансування суспільних благ, базованих на поєднанні ринкових важелів з інструментарієм державного регулювання набувають виняткової актуальності в період жорсткої економічної кризи та іноземної інтервенції, коли держава не може дозволити собі

витрачати доволі обмежені бюджетні ресурси намарно, а забезпечення ефективності їхнього використання стає питанням національної безпеки. У цьому ракурсі особливої уваги вимагає питання підвищення кількісно-якісних результатів роботи галузей соціальної сфери, які продукують найважливіші суспільні блага, адже завдяки цьому значною мірою формується ставлення людей до держави та суспільна думка про результативність діяльності органів влади. Між тим, ознаками вітчизняної моделі фінансування соціальної сфери на сьогодні визначають неефективність використання коштів і марнотратство, низьку якість продукуваних благ, їхню невідповідність суспільним потребам, культивування утриманства бюджетних установ та ін. Необхідність проведення реформ у галузях освіти, культури, охорони здоров'я нині визнається не лише науковим середовищем, а й на рівні органів державної влади [3].

Успадкована з часів планової економіки модель фінансування культури за період переходу до ринкових відносин практично не зазнала змін. Основним джерелом покриття витрат закладів культури продовжують залишатися кошти бюджету, а стимули для переходу їх до самозабезпечення практично відсутні. При цьому, попри значне зростання обсягів видатків держави на галузь (в 1,8 рази за 2009–2013 рр.), радикального поліпшення показників її роботи поки не спостерігається. Слід визнати, що зростання бюджетних видатків на культуру за вказаний період значною мірою нівельоване інфляційними процесами, однак навіть цим, на наш погляд, не можна пояснити відсутність реальних зрушень у питанні підвищення якості культурного обслуговування населення в Україні. Більш того, успадкована з радянських часів практика приписування показників дає підстави сумніватися в об'єктивності результатів роботи галузі культури, адже рівень оцінювання населенням повноти задоволення своїх культурних потреб залишається вкрай низьким, а в сільській місцевості культурне життя майже припинилося. виправити ситуацію могло б бюджетне стимулювання недержавних культурних установ до надання загальнодоступних культурних благ, однак чинний механізм бюджетного фінансування культури передбачає таку можливість виключно у рамках реалізації загальнодержавних масових заходів. Таким чином, чітко виявляється головний принцип сучасної моделі фінансування культури – орієнтація не на продукування культурних

послуг, задоволення інтересів споживачів, а на утримання закладів культури.

Вирішення вищезазначених проблем вимагає проведення кардинальних реформ у царині культури, спрямованих на широке впровадження ринкових інструментів у її діяльності, поступовий перехід від бюджетного забезпечення до бюджетного регулювання галузі. На наш погляд, серед найважливіших змін, яких потребує галузь культури в Україні, доцільно відмітити наступні:

— реальне впровадження програмного принципу формування бюджету галузі. Нині більшість бюджетних програм мають середньостроковий характер, однак з орієнтовними обсягами фінансування та «розмитими» цілями. Нерідко конкретні обсяги видатків виявляються заниженими порівняно з реальною потребою, а плани із залучення коштів з позабюджетних джерел – надмірно оптимістичними. Негативно позначаються на ефективності бюджетних програм у галузі культури не розробленість єдиних правил формування і затвердження цільових програм, а також прогалини методики оцінювання результатів їхнього виконання;

— оптимізація мережі закладів культури як передумова для реформування механізму бюджетного фінансування галузі. Усі бюджетні заклади культури, на наш погляд, доцільно розмежувати на групи залежно від їхньої спроможності до самостійного функціонування в умовах ринку. Відтак, державна чітко з'ясує питання, яка частина закладів у короткий термін може бути роздержавлена, яким закладам культури доцільно надати статус неприбуткових організацій зі збереженням часткового бюджетного субсидування, а також для яких закладів варто зберегти існуючу практику повного утримання за рахунок бюджетних коштів;

— диверсифікація джерел та методів фінансування культурних заходів. В рамках диверсифікації доцільно забезпечити стимулювання та протекціонізм щодо вітчизняної культури, адже нині податкова система передбачає незначні преференції для бізнес-структур, які займаються благодійництвом у царині культурних послуг. Також варто звернути увагу на популяризацію стимулів не фінансового характеру щодо залучення бізнесу до фінансування культурних проектів. Тут мається на увазі практиковане у західних країнах закріплення за бізнес-структурами статусу головного мецената закладу культури з можливістю використання цього для формування його позитивного іміджу. Поряд з цим, доцільно

розглянути можливість впровадження методів спільного фінансування культурних проєктів на засадах державно-приватного партнерства. На наш погляд, використання такого механізму дасть можливість досягти концентрації бюджетних коштів у найбільш затребуваних сферах культурних індустрій.

Література:

1. Длугопольський О. Роль інституту держави у формуванні концептуальних основ економіки добробуту: теоретико-методологічні підходи // О. Длугопольський // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2007. – Вип. 31-1. – С. 257–264.
2. Кириленко О.П. Фінанси зарубіжних країн: навч. посіб. / [Кириленко О.П., Кізима Т.О., Горин В.П. та ін.]; за ред. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Вектор, 2013. – 420 с.
3. Мінкульт має намір провести чотири реформи в галузі – Кириленко // Interfax-Україна. – 2015. – 12 березня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua/news/political/254680.html>.

e-mail: m.hupalovska@tneu.edu.ua

Гупаловська М.Б., к.е.н., доцент

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ У ЗДІЙСНЕННІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Гупаловская М.Б., к.э.н., доцент

РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОЙ КАЗНАЧЕЙСКОЙ СЛУЖБЫ В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В УКРАИНЕ

Hupalovska M.B., Ph.D., Associate Professor

ROLE OF THE STATE TREASURY SERVICE IN FINANCIAL CONTROL IN UKRAINE

Серед усіх стадій бюджетного процесу чи не найбільше потребує державного контролю стадія виконання бюджетів. Адже саме на цій стадії бюджетного процесу здійснюється практична реалізація